

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 662/2020-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. decembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou KURÁŇ & MARKOVÁ, advokátska kancelária, s. r. o., Kresánkova 8, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Juraj Kuráň, CSc., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a porušenie práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 3 a 4 a čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Špecializovaného trestného súdu sp. zn. BB-4 T 12/2020 z 10. septembra 2020 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Tost 38/2020 z 23. septembra 2020, a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. novembra 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]

██████████, ██████████ (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a porušenie práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 3 a 4 a čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Špecializovaného trestného súdu (ďalej len „špecializovaný súd“) sp. zn. BB-4 T 12/2020 z 10. septembra 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie špecializovaného súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Tost 38/2020 z 23. septembra 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi je vedené trestné stíhanie v trestnom konaní vedenom po podaní obžaloby na špecializovanom súde, pracovisku Banská Bystrica. Uznesením špecializovaného súdu zo 14. decembra 2018 bol sťažovateľ vzatý do väzby.

3. Sťažovateľ podal 31. augusta 2020 žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu, v ktorej namietal, že v jeho prípade nie sú splnené formálne ani materiálne podmienky väzby. Poukázal pritom na konkrétne skutočnosti vyplývajúce zo spisu s dôrazom na to, že *„po podaní obžaloby je už spis kompletný a poskytuje podstatne ucelenejší pohľad na vec, a to aj na výpoveď korunného svedka ██████████. Ďalej poukázal na to, že prípravné konanie nebolo riadne skončené, keď v prípravnom konaní došlo v súvislosti s tzv. záverečným preštudovaním spisu k porušeniu jeho práva na obhajobu a vec je potrebné vrátiť do prípravného konania, a preto nemôže byť držaný v súdnej väzbe.“*

4. Do 8. septembra 2020 špecializovaný súd o žiadosti sťažovateľa nekonal, vo veci bol nariadený termín hlavného pojednávania na 10. september 2020. Dňa 7. septembra 2020 obhajca sťažovateľa zistil, že bol v úzkom kontakte s osobou, ktorá mala čerstvo potvrdený pozitívny test na ochorenie COVID-19, bol preto povinný zdržiavať sa v domácej izolácii. Túto skutočnosť obhajca oznámil špecializovanému súdu, pričom osobitne oznámil aj to, že 10. septembra 2020 o 11.05 h má určený termín vyšetrenia PCR testom.

5. Špecializovaný súd v reakcii na žiadosť obhajcu o odročenie hlavného pojednávania a ospravedlnenie jeho neúčasti na hlavnom pojednávaní zrušil termín hlavného pojednávania a zároveň nariadil na pôvodný termín neverejné zasadnutie na prejednanie žiadosti sťažovateľa. Túto skutočnosť špecializovaný súd oznámil obhajcovi sťažovateľa emailom z 8. septembra 2020 o 16.03 h. Špecializovaný súd nariadil termín neverejného zasadnutia „*po preukázateľnej vedomosti súdu o tom, že Sťažovateľ nebude môcť byť zastúpený svojim obhajcom*“. Obhajca sťažovateľa obratom zaslal špecializovanému súdu žiadosť o odročenie neverejného zasadnutia. Uviedol, že od podania žiadosti sťažovateľa uplynie ku dňu nariadeného neverejného zasadnutia len 10 dní, preto vo veci nie je časová tieseň a konajúce súdy môžu o žiadosti rozhodnúť v primeranej lehote aj v prípade, ak by sa neverejné zasadnutie konalo v neskoršom termíne, keď by bol prítomný obhajca sťažovateľa.

6. Napriek ospravedlneniu obhajcu špecializovaný súd na neverejnom zasadnutí 10. septembra 2020 prejednal žiadosť sťažovateľa v neprítomnosti jeho obhajcu, a to aj *«po explicitnej námietke Sťažovateľa, že trvá na účasti svojho obhajcu aj s poukazom na skutočnosť, že mu nebolo umožnené absolvovať pred neverejným zasadnutím ani telefonickú poradu s obhajcom (telefonické spojenie bolo zo strany UVV BB ukončené pre dosiahnutie „denného časového limitu“ určeného ústavom pre telefonickú komunikáciu obvinených vo väzbe s obhajcom).»*.

7. Následne špecializovaný súd rozhodol napadnutým uznesením z 10. septembra 2020 tak, že žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby zamietol a väzbu nenahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka.

8. Podľa sťažovateľa postupom špecializovaného súdu bolo porušené jeho právo na obhajobu zásadným spôsobom. Neverejné zasadnutie bolo potrebné vykonať s prihliadnutím na okolnosti veci a v prítomnosti obhajcu. Sťažovateľ je stíhaný pre zločin a pokračovací obzvlášť závažný zločin s vysokou trestnou sadzbou, v čase konania neverejného zasadnutia bol už vyše 20 mesiacov v kolúznei väzbe a je u neho daný dôvod povinnej obhajoby, ktorú zabezpečuje ním zvolený obhajca. Pre postup špecializovaného

súdu neexistoval „žiadny zákonný ani ospravedlniteľný dôvod.“. Špecializovaný súd svoj postup odôvodnil na strane 12 napadnutého uznesenia, pričom je zrejmé, že uprednostnil potrebu urýchleného rozhodovania o väzbe, poukázal tiež na rozhodovanie o sťažnostiach spoluobžalovaných. Špecializovaný súd ospravedlnil reálny zásah do práva na obhajobu „hypotetickou situáciou s poukazom na to, že za určitých okolností by mohlo dôjsť k zásahu do práva Sťažovateľa na osobnú slobodu a k porušeniu povinnosti súdu vybavovať väzobné veci urýchlene a prednostne.“. Podľa sťažovateľa špecializovaný súd nesprávne vykladá § 72 ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) o možnosti konať aj v neprítomnosti obhajcu z dôvodu jeho nedosiahnuteľnosti, keďže s dosiahnuteľnosťou obhajcu zákon spája výlučne povinnosť súdu oznámiť obhajcovi miesto a čas výsluchu obžalovaného. Obhajca sťažovateľa na takéto oznámenie reagoval, keď požiadal o vykonanie neverejného zasadnutia v čase, keď sa ho bude môcť zúčastniť. Špecializovaný súd si pre neverejné zasadnutie zvolil termín, „kedy už v čase jeho vytýčenia musel predpokladať, že účasť obhajcu na ňom nebude možná a napriek neexistencii hrozby omeškania vo väzobnej veci sa rozhodol konať v neprítomnosti obhajcu, ktorú svojim postupom ŠTS BB sám zapríčinil.“.

9. V uvedenej veci nebolo možné v takom krátkom čase zabezpečiť kvalifikované substitučné zastúpenie. JUDr. Kurán bol v danom čase jediným obhajcom sťažovateľa, spis má takmer 17 000 strán. Sťažovateľ vo svojej žiadosti podrobne odôvodňoval neexistenciu materiálnych a formálnych podmienok väzby s odkazom na obsah spisu a na zistenia vyplývajúce z výsluchov svedkov, resp. obvinených. Samotný špecializovaný súd – hoci vo veci rozhodoval už v prípravnom konaní a ten istý senát schvaľoval dohodu o vine a treste niektorých spoluobžalovaných – potreboval na naštudovanie spisu od podania obžaloby po nariadenie termínu hlavného pojednávania dobu štyroch mesiacov.

10. Sťažovateľ namietal porušenie svojho práva na obhajobu aj v sťažnosti proti uzneseniu špecializovaného súdu. Sťažovateľ žiadal najvyšší súd, aby on a jeho obhajca mohli byť prítomní na neverejnom zasadnutí podľa § 302 ods. 1 a 2 Trestného poriadku, na ktorom by rozhodol o jeho sťažnosti. Najvyšší súd napriek tomu rozhodol

v neprítomnosti sťažovateľa a jeho obhajcu a napadnutým uznesením z 23. septembra 2020 zamietol jeho sťažnosť.

11. Podľa sťažovateľa konajúce súdy nepostupovali v súlade so zásadou proporcionality pri riešení vzťahu medzi povinnosťou súdov konať vo väzobných veciach urýchlene a prednostne a právom sťažovateľa na obhajobu. K zásahu do jeho základného práva mali pristúpiť iba v prípade, ak nebol možný iný postup. Z vymedzených skutkových okolností je pritom zrejmé, že konajúce súdy *„mali dostatočný časový priestor, aby obhajcovi poskytli primeraný čas na zabezpečenie obhajoby, a aby zároveň zachovali aj jeho právo na urýchlené prejednanie Žiadosti.“*

12. Špecializovaný súd upovedomoval o termíne nevereného zasadnutia iba deň pred jeho konaním napriek tomu, že žiadosťou sťažovateľa disponoval deväť dní. K určení termínu neverejného zasadnutia došlo až v nadväznosti na zrušenie termínu hlavného pojednávania. Špecializovaný súd *«termín neverejného zasadnutia určil na deň hlavného pojednávania v úmysle „vypchať“ medzeru vo svojom pracovnom rozvrhu.*

... ak by sa dňa 10. 09. 2020 uskutočnilo hlavné pojednávanie, nebolo by z časového hľadiska možné zaoberať sa Žiadosťou Sťažovateľa a aj ďalšou žiadosťou o prepustenie z väzby iného spoluobžalovaného...

Nie je preto pravdivý argument... uvedený v Uznesení ŠTS BB, že o Žiadosti Sťažovateľa nebolo možné konať v neskorší deň, keď predmetnou Žiadosťou sa ŠTS BB v termíne 10. 09. 2020 pôvodne neplánoval zaoberať... a to až do zrušenia termínu hlavného pojednávania vytýčeného na ten istý deň, ktoré mu uvoľnilo pracovné zaťaženie.»

13. Špecializovaný súd teda nepostupoval v súlade s princípom proporcionality, *„ale v úmysle využiť svoj pracovný čas tak, ako to považoval za efektívne bez ohľadu na právo Sťažovateľa na obhajobu a vedomosť o prekážke jeho obhajcu v účasti na neverejnom zasadnutí...“*. Možnosť zabezpečiť substituenta v lehote 24 hodín s prihliadnutím na rozsah a zložitosť veci je *„na úrovni fikcie“*. Z tohto dôvodu postup špecializovaného súdu považuje sťažovateľ za ústavne neudržateľný. Nesprávny postup špecializovaného súdu nezhojil ani najvyšší súd, keď odmietol o sťažnosti sťažovateľa konať v jeho prítomnosti

a v prítomnosti jeho obhajcu. V tomto kontexte sťažovateľ poukazuje aj na judikatúru ústavného súdu (II. ÚS 116/2011, II. ÚS 266/2013, II. ÚS 795/2016).

14. Špecializovaný súd pred vydaním napadnutého uznesenia o jeho ďalšom obmedzení osobnej slobody neumožnil sťažovateľovi „*radiť sa so svojim obhajcom a prostredníctvom obhajcu viesť kvalifikovane jeho výsluch na neverejnom zasadnutí tak, aby bolo možné objasniť bližšie skutočnosti dôležité pre dosiahnutie priaznivejšieho rozhodnutia.*“. V dôsledku toho je nezákonné aj napadnuté uznesenie špecializovaného súdu a taktiež aj napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktorý neodstránil nedostatky v postupe špecializovaného súdu.

15. Na podklade uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie práv zaručených čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 3 a 4 a čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru napadnutým uznesením špecializovaného súdu z 10. septembra 2020 a napadnutým uznesením najvyššieho súdu z 23. septembra 2020, napadnuté uznesenia špecializovaného súdu a najvyššieho súdu zruší a vec vráti špecializovanému súdu na ďalšie konanie a prikáže sťažovateľa bezodkladne prepustiť z väzby na slobodu.

II.

Právomoc ústavného súdu, relevantná právna úprava a všeobecné ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

16. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

17. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

18. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

19. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,

c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,

d) ktorý je neprípustný,

e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,

f) ktorý je podaný oneskorene,

g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

20. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

21. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú

sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, III. ÚS 263/03, IV. ÚS 136/05, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06, III. ÚS 198/07, III. ÚS 79/2012).

22. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre, poukazujúc na svoje ústavné postavenie (čl. 124 ústavy), opakovane zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02). O svojvôli, resp. arbitrárnosti pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

23. Ústavný súd považuje za potrebné poukázať tiež na svoju judikatúru, v zmysle ktorej rozhodnutie a postup všeobecného súdu, ktoré sú v súlade s platným a účinným zákonom (na vec aplikovateľnými procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi), nemožno kvalifikovať ako porušovanie základných ľudských práv (m. m. napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

24. Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

25. Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

26. Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

27. Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

28. Podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

c) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní;

29. Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

30. Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

31. Podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu má tieto minimálne práva:

c) obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú.

32. Z judikatúry ústavného súdu (III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05) vyplýva, že v ustanoveniach čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy týkajúcich sa práva na osobnú slobodu (čl. 17 ods. 1 ústavy) je obsiahnuté aj právo obvineného podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho väzby a nariadil prepustenie obvineného, ak je väzba nezákonná, ako aj jeho právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú (resp. primeranú dobu) alebo byť prepustený počas konania. V označených ustanoveniach ústavy sú obsiahnuté obdobné práva ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (III. ÚS 227/03, III. ÚS 34/07, IV. ÚS 181/07, IV. ÚS 333/08, III. ÚS 54/2017, IV. ÚS 263/2018). Na konanie, ktorého predmetom je súdne preskúmanie zákonnosti väzby a existencie všetkých jej podmienok, je aplikovateľný čl. 5 ods. 4 dohovoru. Ústavnosť postupu a rozhodnutia súdu v takomto type konania (vrátane ústavnosti dôvodov, na ktorých bolo založené rozhodnutie o ďalšom trvaní väzby) skúma však ústavný súd aj z hľadiska garancií vyplývajúcich z čl. 5 ods. 3 dohovoru (I. ÚS 100/04, III. ÚS 220/04, IV. ÚS 181/07).

33. V rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti ústavný súd poukazuje na svoj ustálený právny názor, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Už uvedené závery zahŕňajú aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (prvostupňového, ako aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

III.1 K namietanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením špecializovaného súdu z 10. septembra 2020

34. Pri posudzovaní tejto časti ústavnej sťažnosti ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity všeobecne vyjadreného v časti II tohto uznesenia, na ktorom je založená jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy vecí nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a do § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04).

35. Sťažovateľ proti napadnutému uzneseniu špecializovaného súdu podal sťažnosť, v ktorej namietal aj procesný postup špecializovaného súdu spočívajúci v prejednaní žiadosti sťažovateľa na neverejnom zasadnutí v neprítomnosti jeho obhajcu. Najvyšší súd tieto námietky preskúmal a rozhodol napadnutým uznesením z 23. septembra 2020. Uplatnenie právomoci najvyššieho súdu vylučuje, aby v uvedenej veci rozhodoval ústavný súd, preto ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) a podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2 K namietanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu z 23. septembra 2020

36. Najvyšší súd v napadnutom uznesení poukázal na to, že špecializovaný súd správne vyhodnotil situáciu, keď zohľadnil, že o väzbe je potrebné rozhodnúť prednostne a urýchlene (§ 2 ods. 6 Trestného poriadku). Považoval za relevantné, že „obhajca bol o termíne konania neverejného zasadnutia upovedomený v zmysle § 72 ods. 2 Trestného poriadku, mohol splnomocniť za seba iného obhajcu, neverejné zasadnutie bolo možné vykonať i v neprítomnosti obhajcu a podstatnou bola účasť obžalovaného [REDAKOVANÉ], ktorý bol na neverejnom zasadnutí prítomný (č. 1. 16820 spisu).“. K návrhu, aby najvyšší súd umožnil sťažovateľovi a jeho obhajcovi účasť na neverejnom zasadnutí najvyššieho súdu, tento uviedol, že «nevzhliadol žiadny dôvod na ich účasť na konaní o sťažnosti, pretože mal za to, že obžalovaný [REDAKOVANÉ] a jeho obhajca mali možnosť vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam uvedeným v napadnutom uznesení a to prostredníctvom podanej sťažnosti. Konaním o sťažnosti, ktorým Najvyšší súd SR nepripustil účasť obžalovaného [REDAKOVANÉ] a jeho obhajcu boli všetky ich práva zachované a s poukazom na § 302 ods. 2 Trestného poriadku, a jedná sa v predmetnej veci o „nenárokovateľnú účasť“ na predmetnom neverejnom zasadnutí. Najvyšší súd SR sa oboznámil a vysporiadal so všetkými skutočnosťami, ktoré v podanej sťažnosti obžalovaný [REDAKOVANÉ] a jeho obhajca uviedli a preto považoval za nadbytočné umožniť im účasť na rozhodovaní o sťažnosti.».

37. Vzhľadom na jednotu konania pred súdom prvého stupňa a konania pred súdom druhého stupňa ústavný súd v potrebnom rozsahu preskúmal aj napadnuté uznesenie špecializovaného súdu. Špecializovaný súd sa nestotožnil s argumentáciou sťažovateľa a jeho obhajcu, podľa ktorej ak špecializovaný súd zrušil hlavné pojednávanie pre ospravedlnenie obhajcu sťažovateľa, nebolo možné rozhodovať ani o žiadosti sťažovateľa na neverejnom zasadnutí. Poukázal na judikatúru najvyššieho súdu a ústavného súdu, z ktorej vyplýva potreba urýchleného rozhodovania o väzbe. Lehota začína plynúť podaním návrhu alebo žiadosti a končí vydaním rozhodnutia, resp. jeho doručením, ak sa

rozhodlo v neprítomnosti obžalovaného. Dodržanie podmienky urýchleného rozhodovania sa posudzuje podľa konkrétnych okolností vecí.

38. Špecializovaný súd poukázal na to, že žiadosť sťažovateľa mu bola doručená 31. augusta 2020. V ten istý deň rozhodol o žiadostiach o prepustenie z väzby na slobodu dvoch spoluobžalovaných. Obaja podali proti rozhodnutiu o ich žiadostiach sťažnosť. Z uvedeného vyplýva, že špecializovaný súd „je povinný trestný spis predložiť Najvyššiemu súdu SR na rozhodnutie, pretože na deň 28. 09. 2020 bol nariadený ďalší termín hlavného pojednávania. V prípade, že by súd dňa 10. 09. 2020 nerozhodol o väzbe obž. [REDAKOVANÉ] a rozhodol by len o väzbe obž. [REDAKOVANÉ], nepochybne by došlo ku konaniu o žiadosti obžalovaného, to znamená k rozhodnutiu viacej ako za 30 dní, vzhľadom na to, že spis by sa nachádzal na Najvyššom súde SR. To už ide o lehotu, ktorá aj v rozhodnutiach Ústavného súdu SR sa považuje za neprimeranú.“ Špecializovaný súd tiež poukázal na znenie § 72 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého „pred rozhodnutím o väzbe musí byť obvinený vypočutý; o čase a mieste výsluchu sa vhodným spôsobom upovedomí prokurátor, obvinený a jeho obhajca, ak je dosiahnuteľný. Súd si je vedomý toho, že obhajca JUDr. Kuráň nebol dosiahnuteľný, čo v zmysle vyššie uvedeného nebráni vykonaniu neverejného zasadnutia, ale týmto spôsobom mu de facto dával možnosť napríklad splnomocniť za seba iného obhajcu. V zmysle § 252 ods. 4 Tr. por. v prípadoch povinnej obhajoby nemožno vykonať hlavné pojednávanie bez prítomnosti obhajcu. Súd týmto chce poukázať na to, že neverejné zasadnutie za účelom rozhodovania o väzbe je možné vykonať v neprítomnosti obhajcu za splnenia podmienok § 72 ods. 2 Tr. por., ale hlavné pojednávanie vykonať v zmysle § 252 ods. 4 Tr. por. nie je možné.“

39. Ústavný súd po preskúmaní napadnutých uznesení dospel k záveru, že postup špecializovaného súdu pri nariadení a vykonaní neverejného zasadnutia, na ktorom rozhodol o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, bol ústavne akceptovateľný. Z uvedeného dôvodu ani právny záver najvyššieho súdu v napadnutom uznesení, ktorým akceptoval tento procesný postup, nemožno považovať za svojvoľný a ústavne neakceptovateľný. Najvyšší súd sa vysporiadal aj s námietkami sťažovateľa v jeho sťažnosti a primerane odôvodnil aj to, prečo nepovažoval za potrebné vypočuť sťažovateľa a jeho obhajcu. Takto právne

závery najvyššieho súdu nie sú arbitrárne ani zjavne neodôvodnené, preto sú ústavne udržateľné.

40. V tomto kontexte ústavný súd pripomína, že súdne konanie v súvislosti s rozhodovaním o zákonnosti väzby musí poskytovať určité garancie procesnej povahy, ktoré sú vyjadrené v čl. 6 dohovoru. So zreteľom na to, že čl. 6 sa nevzťahuje na konanie o väzbe, procesné záruky tu uvedené nemožno bez ďalšieho uplatniť aj v prípade čl. 5 ods. 4 dohovoru, no určité základné procesné záruky sa musia poskytovať aj v konaní podľa čl. 5 ods. 4, i keď nemusia byť nutne rovnaké ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 6 (II. ÚS 108/08, II. ÚS 266/2013).

41. Obdobne aj právo obvineného na obhajobu ako súčasť práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru treba považovať nepochybne aj za súčasť konania o väzbe. Treba ho teda považovať za súčasť procesných práv obvineného aj podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, resp. čl. 17 ústavy. Povinnosťou všeobecných súdov je umožniť obvinenému uplatnenie práva na obhajobu tak, aby sa zachoval jeho reálny obsah a zmysel. Inak by totiž toto právo nebolo možné považovať za reálne, ale iba za teoretické, resp. iluzórne. Výklad príslušných ustanovení dotknutých právnych predpisov musí byť preto taký, aby uplatnenie práva na obhajobu v konaní o väzbe sa obvinenému reálne umožnilo (II. ÚS 116/2011, II. ÚS 266/2013).

42. Osoba vo väzbe musí mať v každom prípade možnosť predložiť súdu argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe a vyjadriť sa ku všetkým okolnostiam týkajúcim sa jej dôvodnosti a zákonnosti (III. ÚS 198/05, II. ÚS 18/2013, II. ÚS 266/2013).

43. Vychádzajúc z uvedených právnych záverov, ústavný súd aj v prerokúvanej veci skúmal, či sťažovateľovi bolo v konaní o jeho žiadosti reálne zaručené právo na obhajobu. V predmetnej veci išlo o konanie o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby. Z napadnutého uznesenia špecializovaného súdu vyplýva, že sťažovateľ podal žiadosť o prepustenie z väzby prostredníctvom svojho obhajcu. Sťažovateľ mal už v samotnej žiadosti možnosť jednoznačne a vyčerpávajúco vysvetliť skutočnosti, pre ktoré sa

domnieva, že už nie sú naplnené formálne a materiálne dôvody pre ďalšie trvanie väzby. Sťažovateľ neskôr ani v sťažnosti proti napadnutému uzneseniu špecializovanému súdu a ani v samotnej ústavnej sťažnosti neuvádzal také skutočnosti, ktoré už nemohol uviesť v písomnej žiadosti, a už vôbec nepoukazoval na také okolnosti, ktoré napr. nastali v časovom horizonte medzi podaním žiadosti o prepustenie z väzby a vykonaným neverejným zasadnutím, ktoré by mohol efektívne uplatniť len ústne na neverejnom zasadnutí.

44. Na neverejnom zasadnutí bol sťažovateľ prítomný a mal možnosť vyjadriť sa k relevantným skutočnostiam, k svojej žiadosti a stanovisku prokurátora. Špecializovaný súd týmto naplnil zákonnú podmienku, aby bol sťažovateľ vypočutý pred rozhodnutím o väzbe (§ 72 ods. 2 Trestného poriadku). Obhajca sťažovateľa bol upovedomený o mieste a čase neverejného zasadnutia. Je zjavné, že v čase určenia termínu neverejného zasadnutia špecializovaný súd mohol predpokladať, že obhajca sťažovateľa sa nebude môcť dostaviť ani na neverejné zasadnutie. Svoj postup však v napadnutom uznesení primerane objasnil. Uviedol, že pre meritórne prejednávanie veci samej na hlavnom pojednávaní neboli splnené zákonné podmienky pre neprítomnosť obhajcu. Z uvedeného dôvodu – vzhľadom na potrebu urýchleného rozhodovania o väzbe – určil termín neverejného zasadnutia a rozhodol o žiadosti sťažovateľa, vychádzajúc z toho, že pri rozhodovaní o väzbe Trestný poriadok akceptuje nižšie procesné garancie a pripúšťa aj možnosť rozhodnúť o väzbe v neprítomnosti obhajcu obžalovaného. Časové hľadisko pritom objasnil odkazom na rozhodovanie o žiadostiach o prepustenie z väzby spoluobžalovaných, na nimi podané sťažnosti a potrebu predložiť spis nadriadenému súdu a tiež termínom hlavného pojednávania.

45. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že v predmetnej veci mohol sťažovateľ svoje právo na obhajobu vykonať reálnym spôsobom. Neprítomnosť obhajcu na neverejnom zasadnutí za týchto okolností nepredstavuje z materiálneho hľadiska relevantný zásah do práva sťažovateľa na obhajobu. Obstojí aj odkaz konajúcich súdov na možnosť zabezpečiť substitučné zastúpenie sťažovateľovi na neverejnom zasadnutí. V uvedenej veci išlo o rozhodovanie o väzbe, preto rozsah spisu týkajúci sa veci samej nie

je automaticky významný pri rozhodovaní o väzbe. Všeobecný súd zohľadnil najmä to, že námietky proti ďalšiemu trvaniu väzby sťažovateľ prostredníctvom obhajcu vyčerpávajúco vymedzil v samotnej žiadosti o jeho prepustenie z väzby a prípadné ďalšie námietky v medziobdobí od podania uvedenej žiadosti do rozhodnutia súdu o nej nevymedzil.

46. Skutočnosť, že sťažovateľ nemal možnosť realizovať v ústave na výkon väzby telefonický rozhovor s obhajcom v ním želanom rozsahu, nie je v tomto kontexte relevantná. Sťažovateľovi musel byť známy režim výkonu väzby – vrátane možnosti a rozsahu telefonickej komunikácie s obhajcom. Je zodpovednosťou sťažovateľa a jeho obhajcu zvoliť takú vzájomnú komunikáciu a taký kontakt, ktoré zohľadňujú obmedzenia, ktorým je sťažovateľ podrobený počas výkonu (kolúznej) väzby.

47. Z § 302 ods. 2 Trestného poriadku vyplýva fakultatívna možnosť, nie obligatórna zákonom uložená povinnosť predsedu senátu druhostupňového súdu uskutočniť neverejnú zasadnutie za prítomnosti sťažovateľa a jeho obhajcu. Ústavný súd už v minulosti uviedol, že k nutnosti prítomnosti sťažovateľa na neverejnom zasadnutí by sa priklonil napr. vtedy, ak by v posudzovanej veci nebol sťažovateľ vypočutý ani pred prvoinštančným súdnym orgánom ku skutočnostiam, na ktoré ho ako obvineného treba vypočuť, alebo za situácie, ak by sa pred rozhodnutím sťažnostného súdu objavili nové, dosiaľ nepoznané skutočnosti a obvinený výslovne na svojom výsluchu k týmto okolnostiam trval z dôvodu, že sú významné pre rozhodnutie súdu k otázke jeho zotrvania vo väzbe (m. m. IV. ÚS 290/07, I. ÚS 542/2012, IV. ÚS 9/2013). Takéto okolnosti v prerokúvanej veci sťažovateľ ani netvrdil a ani nepreukazoval, z toho dôvodu ob stojí aj postup najvyššieho súdu, ktorý rozhodol o sťažnosti sťažovateľa bez jeho prítomnosti a prítomnosti jeho obhajcu.

48. Vzhľadom na ústavnú akceptovateľnosť sťažovateľom namietaného procesného postupu špecializovaného súdu, ako aj najvyššieho súdu nemožno preto uvažovať ani o porušení práva sťažovateľa na osobnú slobodu.

49. Na tomto základe ústavný súd ústavnú sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

50. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. decembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu